

Thema	Nr	Bron	Inhoud en beschrijving opmerking of reactie	Beantwoording	leidt tot aanpassing concept 100% versie?	zo ja, waar?
<p>Nota van beantwoording zienswijzen Het Hart van Holland: Regionale Agenda Omgevingsvisie 2040 CONCEPT 100% VERSIE dd 8 december 2016</p> <p>Hart van Holland</p>	1	Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid per mail, 6 april 2017	<p>Onder het kopje 'Gezonde Lucht', p 39, geven de gemeenten aan de milieuovertlast te willen aanpakken door onder andere wegen te overkappen. Verschillende voorbeelden in Nederland laten zien dat een overkapping van leefomgeving en ruimtelijke ontwikkeling een impuls kan geven. Maar een overkapping is enorm kostbaar en er zijn andere maatregelen denkbaar die leefkwaliteit kunnen verbeteren. Ik wil u adviseren om goed over alternatieve (en meer adaptieve) maatregelen na te denken, voordat er verwachtingen worden geschapt naar uw achterban met betrekking tot een overkapping. Daarnaast is Rijkswaterstaat om redenen van o.a. veiligheid, kosten en beheer geen voorstander van overkappingen van ons hoofdwegennet.</p>	<p>De Regionale Agenda Omgevingsvisie 2040 is een agenderend ambitie en visie document, dat verbeteringen voorstelt ten opzichte van de huidige situatie.</p> <p>Daarbij is onze ambitie dat de lucht nu en tot 2040 (en verder) gezond blijft en hopelijk nog gezonder kan worden - door allerlei maatregelen die wij nog niet allemaal precies op het netvlies hebben.</p> <p>Het overkappen van (doorgaande) wegen in bebouwd/ stedelijk gebied is, zoals u stelt, maar 1 van de mogelijke maatregelen om onze ambitie van gezondere lucht te bereiken. De voordelen van zulke maatregelen (bv minder uitstoot/betere afvangmogelijkheid; opheffen fysieke barrièrewerking en ontwikkelings beperkingen; vermindering geluidsoverlast) zullen inderdaad zorgvuldig gewogen moeten worden tegen op de uitdagingen.</p> <p>Graag gaan we in het vervolgtraject een gesprek aan met u over alle mogelijke maatregelen om onze inwoners van schonere en gezondere lucht te voorzien richting 2040.</p>	Nee	
	2		<p>Op blz 45 wordt gesproken over het concentreren van verstedelijking langs de Oude Rijn. Deze concentratie is, zoals ik het lees, vooral gebaseerd op landschappelijke kwaliteit en voorzieningen. Uit de tekst maak ik niet duidelijk op dat ook goed is gekeken naar mogelijkheden voor verdichting en concentratie geredeneerd vanuit duurzame bereikbaarheid. Ik zou willen benadrukken dat voorkomen moet worden dat nieuwe (woningbouw)ontwikkeling nog plaatsvindt op locaties die niet goed en multimodaal bereikbaar zijn.</p>	<p>Het gebied langs de Oude Rijn IS AL verstedelijkt/ bebouwd, van Katwijk tot aan Zoeterwoude, zie oa kaarten huidige situatie op pagina 15. De gemeenten in dat gebied zijn langzamerhand tegen elkaar grenzen aangegroeid, veelal zonder aandacht voor samenhang of ruimtelijke kwaliteit, en met rommelige grensgebieden als gevolg.</p> <p>Tegelijkertijd zijn de oost-west verbindingen in het gebied (OV maar ook fiets, auto, wandelroutes) in het gebied ver onderontwikkeld (oa doordat het geen doorgaande routes zijn zoals de Noord-Zuid verbindingen (A44 en A4, spoorlijnen enz)), waardoor de bereikbaarheid van de kernen MAAR OOK de economische clusters van Katwijk en Noordwijk veel over te wensen laat.</p> <p>De Regionale Agenda stelt voor om de opgave van verdichting/ trek naar de stad als aanleiding te gebruiken om de oost-west bereikbaarheid langs de Oude Rijn flink te verbeteren en tegelijkertijd samenhang en ruimtelijke (en landschappelijke kwaliteit) in het reeds verstedelijkt gebied te creëren/ introduceren.</p>	Nee	
	3		<p>Op p 49 wordt gesproken over het robuuster maken van de infrastructuur. Hierbij staat 'Dit geldt ook voor aanpassing van de A44 (snelheidsverlaging, inpassing in stedelijk netwerk, ondergronds)'. Rijkswaterstaat heeft op de A44 geen plannen voor veranderingen ten opzichte van nu, met uitzondering van de realisatie van de Rijnlandroute. Dat betekent dat de A44 een autosnelweg blijft. Weliswaar is de doorstroming op de N44 nu niet optimaal, maar na openstelling van de Rijnlandroute zal deze naar verwachting verbeteren.</p>	<p>De Regionale Agenda Omgevingsvisie 2040 is een agenderend ambitie en visie document, dat verbeteringen voorstelt ten opzichte van de huidige situatie.</p> <p>Toen de A44 (bedacht en) gebouwd was (1938-1961, als een autosnelweg en als zodanig vormgegeven), liep het vrij door het landschap waarin af en toe een kern in voorkwam dat al dan niet erop werd aangesloten. Ondertussen loopt het dwars door stedelijk gebied, met nog steeds de vormgeving van een autosnelweg. De rol die de A44 in het gebied vervult is eigenlijk tweeledig: aan de ene kant is het een (doorgaande) weg van Den Haag naar Schiphol/ Amsterdam en aan de andere kant is het een regionale ontsluitingsweg met heel veel (en toch niet genoeg) op en afritten. De gemeenten van het Hart van Holland willen graag agenderen dat die tweeledige rol van de A44 belemmerend werkt voor het vervullen van zowel de regionaal ontsluitende als de doorgaande functies.</p>	Nee	
	4		<p>Op de visiekaart "Voortreffelijke bereikbaarheid" is een nieuwe verbindingsweg weergegeven ten noorden van Rijsburg tussen de N206 en de A44. Reeds eerder is aan de gemeente Katwijk kenbaar gemaakt dat een nieuwe aansluiting op de A44 om verkeerstechnische redenen niet mogelijk is. Ik verzoek u hiermee in de verdere uitwerking van de plannen rekening te houden.</p>	<p>De Regionale Agenda Omgevingsvisie 2040 is een agenderend ambitie en visie document, dat verbeteringen voorstelt ten opzichte van de huidige situatie.</p> <p>De nieuwe verbindingsweg waar u naar refereert stemt voort uit de ambitie Voortreffelijke Bereikbaarheid en dient ter ontsluiting van de regio en economische clusters aan de westzijde van de regio zoals de aggloring (ringweg noord en oost) dat aan de oostzijde zal doen. Zie ook antwoord op opmerking 3: als de A44 zijn functie van regionale ontsluitingsweg wil (blijven) vervullen, zijn meer op en afritten nodig en moet het beter in het stedelijk gebied worden ingepast.</p>	Nee	
	5		<p>In de diverse visiekaarten is de A4 bij Leiden weergegeven alsof deze ondergronds in een tunnel zou liggen. Er is geen tunnel maar wel een verdiepte ligging die korter is dan op uw visiekaart weergegeven. Ik verzoek u daarom de kaart aan te passen en de weg weer te geven zoals deze is.</p>	<p>De Regionale Agenda Omgevingsvisie 2040 is een agenderend ambitie en visie document, dat verbeteringen voorstelt ten opzichte van de huidige situatie.</p> <p>De ambitie om voortreffelijk bereikbaar te zijn (en blijven) betekent onder andere betere inpassing van (doorgaande) infrastructuur, zowel in het stedelijk gebied als in het landschap. De huidige inpassing van de A4 ter hoogte van de Oude Rijn kan, gezien vanuit ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid, beter.</p>	Nee	

6		Op pagina 61 bovenaan is aangegeven een "verkenning of de kustverdediging en het poldersysteem ook met de nieuwe klimaatscenario's nog op orde zijn". Dit is primair een taak van het waterschap en niet van de gemeenten. Ik verzoek u deze tekst te schrappen dan wel zo aan te passen dat duidelijk wordt wat de rol van de gemeenten hierbij zou moeten zijn.	De Hart van Holland gemeenten agenderen graag dat de klimaatadaptatie opgave (en daarmee ook kustverdediging) integraal aangepakt moet worden: dat gaan wij samen met het Hoogheemraadschap en andere partners doen.	Nee	
7		Op de diverse visiekaarten is ter hoogte van Katwijk in de Noordzee een lichtgeel vierkant getekend. Deze wordt in de legenda niet verklaard. Ik verzoek u dit vierkant van de kaart te verwijderen dan wel dit alsnog in de legenda op te nemen. Voor de Zee jachthaven Hart van Holland geldt dat deze ingreep o.a. gevolgen kan hebben voor het kustfundament en de zandstromen langs de kust. Rijkswaterstaat wordt graag in een vroeg stadium betrokken bij de verdere uitwerking hiervan.	Het lichtgele vierkant waar u naar refereert is de aanduiding van de erfgoedlijn van de Oude Rijn (dat wordt bij visiekaart Robuust Landschappelijk Raamwerk duidelijk), dat in de overige kaarten bedekt wordt door andere lagen. Het hoeft inderdaad niet voorbij de kustlijn door te lopen, wordt aangepast. De ambitie voor zeejachthaven Katwijk wordt als een integrale opgave opgepakt, waarbij alle relevante partijen (Rijkswaterstaat inbegrepen) uiteraard betrokken zullen worden.	Ja	visiekaarten
8		In uw visiedocument is in diverse kaarten een verbindingsboog tussen A4 en A44 opgenomen nabij knooppunt Burgerveen, zonder een toelichting in de tekst. Momenteel zijn bij Rijkswaterstaat of de gemeente Haarlemmeer geen plannen of ideeën bekend voor een dergelijke ingreep. Ook maakt het visiedocument niet duidelijk wat de aanleiding vormt voor deze infrastructurele wens en hoe dit aansluit op de ambities van de deelnemende gemeenten aan de Omgevingsvisie 2040. Ik verzoek u een tekstuele toelichting op de verbindingsboog in het visiedocument op te nemen. Als er geen directe aanleiding of inhoudelijke onderbouwing aan deze verbindingsboog ten grondslag ligt, dan verzoek ik u de huidige situatie in de tekeningen op te nemen.	De Regionale Agenda Omgevingsvisie 2040 is een agenderend ambitie en visie document, dat verbeteringen voorstelt ten opzichte van de huidige situatie. Deze maatregel moet u zien als idee, de wijze waarop aan de ambitie invulling wordt gegeven is nog niet bepaald. De ambitie om voortreffelijk bereikbaar te zijn (en blijven) betekent onder andere inzet op het robuuster maken van het infrastructuur netwerk, bijvoorbeeld door het maken van alternatieve routes die doorstroming mogelijk maken, bv bij calamiteiten, maar die ook voor meer keuzevrijheid zorgen in het kiezen van een route. De ambitie achter de boog tussen A4 en A44 waar u naar verwijst, is dat bij een eventuele calamiteit op de A4 (of de A44), er toch een (snelle) alternatieve route aan de Noordzijde van het Hart van Holland aanwezig is (zoals de Rijnlandroute het aan de Zuidzijde gaat worden), zodat (doorgaand) verkeer niet door het stedelijk gebied de weg hoeft te zoeken.	Nee	
9	Platfrom Hondenvrienden per mail, 8 april 2017	"Al met al vele redenen voor de gemeenten Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Noordwijk, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten, Wassenaar en Zoeterwoude om goed na te denken over hondenbeleid en de mogelijkheden van recreatie met loslopende honden, zowel in de eigen gemeente als in de gehele regio. Het is belangrijk dat er voldoende losloop-WANDEL-gebieden zijn. Binnen gemeenten zijn er veelal vooral uitren- en loslooplekken. Losloop-WANDEL-gebieden zijn, mede door de benodigde oppervlakte, bij uitstek de verantwoordelijkheid van een regio, zoals het Hart van Holland. Platform Hondenvrienden vraagt u bovenstaande informatie mee te nemen in de verdere ontwikkeling van het Hart van Holland. Voorts vraagt Platform Hondenvrienden u bij de planning van recreatie en natuur rekening te houden met bewoners die in hun eigen omgeving met hun loslopende hond graag recreëren en wandelen. We hopen dat u - zowel nu als in de toekomst - graag met ons van gedachten wilt wisselen over onze bijdrage aan uw missie. U kunt ons daarvoor te allen tijde bereiken, ook indien u vragen hebt."	In het Hart van Holland is (open) ruimte een schaars goed. De ruimte die er is, wordt steeds intensiever gebruikt en moet steeds meer functies ondersteunen - door verstedelijking, maar ook andere opgaven: energietransitie, klimaatadaptatie. Wat het preciese ruimtebeslag van deze opgaven zal zijn, weten we nog niet, maar we weten wel dat de ruimte vraag fors zal zijn. Daarnaast zullen sommige functies elkaar bijten/ uitsluiten. We weten ook dat een aanpak van alles naast elkaar faciliteren, niet meer zal volstaan: daar is - tot 2040 - gewoonweg geen ruimte voor. De ruimte die we hebben zal anders en multifunctioneel ingericht moeten worden - met aandacht voor meer en verschillende soorten gebruikers tegelijk. De Regionale agenda Omgevingsvisie 2040 stelt in ieder geval als ambitie dat iedereen vanuit het kernstedelijk gebied op een gezonde (groene) en veilige manier fietsend en wandelend naar de verschillende landschappen kan komen - door gebruik te maken van het Robuust Landschappelijk Raamwerk. En vice versa natuurlijk ook - dat mensen die in meer afgelegen kernen wonen, op een prettige manier de stad kunnen bereiken. Hoewel hondenbezitters niet expliciet genoemd zijn, zal er ook met die groep gebruikers rekening gehouden moeten worden in de uitwerking. We zijn bewust van de positieve effecten van honden op sociale leven en gezondheid van hun baasjes. Maar we zijn er ook van bewust dat er in het stedelijk gebied rekening gehouden moet worden met meerdere gebruikers van het schaarse groen. Het is een (integrale) ontwerpogpave dat ook als zodanig opgepakt gaat worden.	Nee	
10	Bedrijfsleven Rijnland + VNO NCW Rijnland (per mail, dd 31 maart 2017)	Willen in gesprek als het gaat om de concretisering van de ambitie van "een sterke economische positie van de regio" en de daarbij behorende randvoorwaarden. "Een sterke economische regio is immers voortreffelijk bereikbaar, heeft voldoende ruimte om te ondernemen en onderwijs dat tegemoetkomt aan de technologische eisen van de toekomst."	Wij gaan graag met u in gesprek over de verdere uitwerking.	Nee	
11	Holland Rijnland per brief dd 6 april 2017	Aandachtspunt thematische/ projectmatige afstemming met andere gemeenten (buiten Hart van Holland); graag in gesprek over concretisering regionale opgaven	In onze regio bestaan veel samenwerkingsverbanden. Bij elke opgave zoeken we de logische partners. Elke opgave heeft een eigen maat en schaal. Wij bewaken de samenhang tussen de verschillende initiatieven. Wanneer opschaling aan de orde is doen we dat (zie bijvoorbeeld de energietransitie.) Niet in alle gevallen is dit echter mogelijk of wenselijk.	Nee	

12	AO/BO Greenport per mail, concept dd 29 maart 2017	"Graag benadrukken wij het belang van de samenhang van de regio Holland Rijnland in het geheel en voor onze gemeenten de samenwerking binnen de Greenport Duin- en Bollenstreek in het bijzonder. In de voorliggende agenda worden immers diverse belangwekkende ontwikkelingen geschetst die niet slechts voor de tien deelnemende gemeenten relevant zijn, maar goede uitwerking en afstemming binnen de gehele regio Holland Rijnland verdienen. Daarbij moet wat ons betreft de volwaardige betrokkenheid van Hillegom, Lisse en Noordwijkerhout gewaarborgd zijn."	In onze regio bestaan veel samenwerkingsverbanden. Bij elke opgave zoeken we de logische partners. Elke opgave heeft een eigen maat en schaal. Wij bewaken de samenhang tussen de verschillende initiatieven, maar opschalen is niet altijd mogelijk of wenselijk. In ieder geval worden de buurgemeenten betrokken bij het vervolg/ uitwerking van van betreffende gebieden en thema's. Voor de thema's die de gemeenten Hillegom, Lisse en Noordwijkerhout raken trekken we graag samen op.	Nee	
13		Aandachtspunt presentatie Hart van Holland als regio: "We verzoeken u dan ook de tien gemeenten die deelnemen aan Hart van Holland niet als alternatieve " regio" te presenteren maar de opgaven die in het stuk beschreven staan in samenspraak met de gehele regio Holland Rijnland op te pakken. "	De samenwerking Hart van Holland is inhoudelijk en niet bestuurlijk. Daar zit ook zijn kracht. We hebben geen ambitie om dit gebied als alternatieve regio te presenteren.	Nee	
14		"Tenslotte delen wij u mee dat we voornemens zijn om, naar het voorbeeld van "Hart van Holland", een startdocument te laten opstellen om te komen tot gezamenlijke uitgangspunten, hoofdlijnen en thema's voor de omgevingsvisies vanuit het perspectief van de Greenport Duin- en Bollenstreek. Het spreekt vanzelf dat we daarbij graag aansluiten bij en gebruik maken van de inzichten vanuit 'Hart van Holland'."	We zijn verheugd en stellen graag de inzichten uit de Regionale Agenda Omgevingsvisie 2040 ter beschikking.	Nee	
15	Dhr. P. van der Nol (Katwijk) Mondeling, opgetekend door Fred Goedbloed op 6 april 2017 op Stationsplein 107 Leiden	1. De Regionale agenda Omgevingsvisie het Hart van Holland 2040 gaat uit van het behoud van en de versterking van het landschap. De Regionale agenda zegt ook dat er een trek naar de stad plaatsvindt en dat die verstedelijking binnen de bestaande dorpen en stad zal plaatsvinden. Het is maar de vraag of dit echt zal gebeuren. Om te beginnen: komen er wel zoveel mensen naar de Randstad toe? En als die mensen naar de Randstad komen, hoe behouden we dan de kwaliteit van onze leefomgeving (conform artikel 4 van de Omgevingswet)?	De nationale trends (bevolkingsprognoses enz) laten zien dat, behalve de autonome groei (bevolkingsgroei zittende inwoners), in de toekomst steeds meer mensen naar de steden zullen trekken om gebruik te kunnen maken van de voorzieningen (werk, recreatie, zorg enz). Ook doordat mensen langer leven en actief blijven, zal het aandeel een en tweepersoonshuishoudens (zonder kinderen dus), toenemen. Dit is enerzijds een uitdaging: de bestaande woning- en voorzieningen voorraad, maar ook de bestaande infrastructuur zullen herijkt moeten worden en de druk op de ruimte zal toenemen. Maar tegelijkertijd is het ook een enorme kans om dingen samen beter te doen dan tot nu toe is gebeurd: betere voorzieningen binnen krijgen, meer investeringen in leefbaarheid en het landschap, integrale aanpak van energieopgaven en klimaatadaptatie. De enige manier die wij zien om die kans ook daadwerkelijk te verzilveren, is door samen op te trekken, samen een visie te formuleren op hoe we het gebied richting 2040 willen, en om samen ook aan de uitwerking van die visie en de opgaven te werken.	Nee	
16		2. Voor onze gezondheid en ons leefomgeving is het groen en de kwaliteit van omliggende landschappen van groot belang. In hoeverre zal de Regionale Agenda het opkopen van gronden door projectontwikkelaars kunnen tegengaan? Als die immers kunnen doorgaan met grond projecten te realiseren, dan gaat de omgevingskwaliteit er erg op achteruit.	Dat is inderdaad een uitdaging. De Regionale Agenda Omgevingsvisie 2040 is een agenderend ambitie en visie document, dat verbeteringen voorstelt ten opzichte van de huidige situatie. Het heeft geen wettelijke status, maar is zelfbindend: dus een gemeente die het vaststelt, verbindt zich aan de ambities, ideeën en opgaven die erin beschreven staan, en uiteraard het samen uitwerken van die ambities, ideeën en opgaven.	Nee	
17		3. Is er ook voldoende overleg met de provincie geweest om de uitgangspunten van de wet (het bewaken van de integrale kwaliteit van de leefomgeving) te behartigen? En zal de provincie ook daadwerkelijk optreden als er ongewenste ontwikkelingen in het groen gaan plaatsvinden?	De provincie zat (en zit) vanaf het begin aan tafel bij de totstandkoming van de Regionale Agenda Omgevingsvisie: bij de projectgroep en de Stuurgroep. Zowel de provincie als de gemeenten van het Hart van Holland zijn zoekende naar HOE we de integrale kwaliteit van de leefomgeving van het Hart van Holland gaan bewaken. Maar DAT we dat, samen, MOETEN doen, daarover bestaat geen twijfel.	Nee	
18		4. Het is duidelijk dat we hier in een prachtig stukje Holland wonen, maar blijft dat ook zo? Nu komen er nog mensen om van ons groen, onze bollen en onze plassen genieten in het voorjaar en de zomer, als het landschap verder verrommelt is het hier niet zo mooi meer. Dat is niet goed voor het toerisme, maar helemaal niet voor de bewoners van dit gebied. Hoe gaan we ervoor zorgen dat die kwaliteit overeind blijft?	Wij denken verrommeling enkel te kunnen tegengaan als we bewust met onze ruimte omgaan: een aanpak van alles naast elkaar faciliteren, zal niet meer volstaan: daar is - tot 2040 - gewoonweg geen ruimte voor. De ruimte die we hebben zal anders en multifunctioneel ingericht moeten worden - met aandacht voor meer en verschillende soorten gebruikers tegelijk. Het is een (integrale) ontwerpogpave dat ook als zodanig opgepakt gaat worden.	Nee	
19		5. De belangrijkste biotopen van deze regio zitten in onze duinen (Natura 2000). Biedt de Regionale agenda voldoende houvast om onze duinen en de natuur in onze duinen verder te versterken en de soortenrijkdom overeind te houden? Het is nu al heel erg druk in de duinen en met alle nieuwe bewoner die er bij komen wordt het alleen maar drukker.	Dat is zeker een uitdaging. Daarom werken wij bij de uitwerking van de Regionale Agenda Omgevingsvisie 2040 samen met Dunea, de betreffende gemeenten, Naturalis en Wageningen University aan een onderzoek wat de water en biodiversiteit opgaven voor dit gebied zouden kunnen zijn EN hoe we die opgaven kunnen combineren met de andere opgaven - verstedelijking, energietransitie, klimaatadaptatie enz. Dit is al aan de gang.	Nee	

20		6. Groen heeft een economische waarde, het klimaat verandert en de natuur komt onder druk te staan. Willen we het groen ook groen houden, dan moeten we er ook voor zorgen dat we stilstaan bij de economische waarde van het groen voor ons gebied en daarna handelen; dus beschermen	Dat is zeker waar. Dat idee, dus dat het landschap een van de economische motoren van het Hart van Holland is, is een van de uitgangspunten van de Regionale Agenda Omgevingsvisie 2040. We houden ook stevast aan dat idee en brengen het overal in. Zo is het Hart van Holland pilot in de Programma Landschap als Vestigingsvoorwaarde van (o) Vereniging Deltametropool, waarbij gekeken wordt hoe we die economische waarde inzichtelijk en meetbaar kunnen maken zodat de afweging tussen groen en bebouwen evenwichtiger wordt.	Nee	
21		7. Waterberging: als het klimaat verandert, moeten we ook nadenken over de manier waarop we dat extra water gaan bergen, hoe doen we dat in de stad en in het land?	Inderdaad, in de uitwerking van de Regionale Agenda Omgevingsvisie zijn wij nu bezig met inzichtelijk maken hoe groot de opgave ten behoeve van Klimaatadaptatie eigenlijk is, wat voor impact het zal hebben in stedelijk gebied en in het landschap en wat voor impact het zal hebben op het huidige grondgebruik.	Nee	
22	Gemeente Noordwijkerhout , per brief d.d. 7 april 2017	Het concept regionale agenda Omgevingsvisie 2040 "Het hart van Holland" met belangstelling gelezen. Gezien de vaak grensoverschrijdende opgaven die hier worden aangestipt had het meer voor de hand gelegen om om de grens van de bestaande regio Holland Rijnland te hanteren. Dit is een gemiste kans.	In onze regio bestaan veel samenwerkingsverbanden. Bij elke opgave zoeken we de logische partners. Elke opgave heeft een eigen maat en schaal. Wij bewaken de samenhang tussen de verschillende initiatieven. Wanneer opschaling aan de orde is doen we dat (zie bijvoorbeeld de energietransitie.) Niet in alle gevallen is dit echter mogelijk of wenselijk. Bij de heroriëntatie van Holland Rijnland is ondermeer uitgesproken dat er geen revisie komt van de regionale structuurvisie van Holland Rijnland. Het initiatief voor het opstellen van ruimtelijke visies werd bij de subregio's gelegd. Voor de initiatiefnemer van het Hart van Holland-proces; de gemeente Leiden was op dat moment de situatie al urgent omdat de eigen Structuurvisie aan een herijking toe was. In het besef dat veel van de opgaven die op dat moment geïdentificeerd werden grensoverschrijdend waren is een inhoudelijke coalitie gevormd op de relevante thema's (kennis)economie, wonen en infrastructuur. Bij de uitwerking van die thema's, door de gekozen tijdshorizon 2040 en het besluit om samen aan een agenda voor de Omgevingsvisie te werken zijn de duurzaamheidsopgaven nadrukkelijker in beeld gekomen dan eerder werd voorzien. Die kennis hebben wij steeds uitgedragen en gedeeld, zodat ook de niet-deelnemende gemeenten ervan konden profiteren. Deze werkwijze waarin tempo kan worden gemaakt, nieuwe kennis wordt gegeneerd en op inhoud naar effectieve samenwerkingsvormen wordt gezocht, heeft onze regio, Holland Rijnland, veel voordeel gebracht. Het heeft er mede toe bijgedragen dat wij als Holland Rijnland-gemeenten binnenkort een mooi energie-akkoord met de provincie zullen sluiten.	Nee	
23	Gemeente Alphen aan den Rijn per brief dd 7 april 2017	Allereerst wil ik u complimenteren met het resultaat van een gezamenlijk product van 10 gemeenten in de regio. Het is een mooi integraal visiedocument op het ruimtelijk vlak met ook maatschappelijk benoemde ambities. Tegelijkertijd ligt daar ook voor Alphen aan den Rijn en het Groene Hart, de beperking van een westwaartse oriëntatie van de regio. Op het gebied van bodemdaling lezen we dat ook richting Alphen wordt gekeken, een oostwaartse oriëntatie vinden we echter niet terug als het gaat om bereikbaarheid van de regio in relatie tot Utrecht, het Groene Hart als vestigingsplaats voor bedrijven en bewoners, de kwaliteit van het landschap en het belang van recreatie en toerisme in het Groene Hart. De Oude Rijn wordt prominent als ruimtelijk structurerend element beschouwd en als drager voor een gevarieerde verstedelijking maar lijkt in de visie te eindigen bij Leiderdorp. De kracht van de Oude Rijn als verbinder wordt onderstreept en daar ben ik het van harte mee eens. De agenda is, zoals u benadrukt in uw brief, een agenderend document. De opgaven en waarden worden verder regionaal uitgewerkt en ik zou dan ook heel graag in overleg met u treden over de regionale schaal. Hoe kunnen we de opgaven van Het Hart van Holland: Regionale Agenda Omgevingsvisie 2040 relateren aan het oostelijk deel van de regio Holland Rijnland?	In onze regio bestaan veel samenwerkingsverbanden. Bij elke opgave zoeken we de logische partners. Elke opgave heeft een eigen maat en schaal. Wij bewaken de samenhang tussen de verschillende initiatieven, maar opschalen is niet altijd mogelijk of wenselijk. Het Hart van Holland Regionale Agenda Omgevingsvisie is maar het begin: het is een agenda waarin we vanuit een logisch samenhangend gebied (eerst 8 en later 10 gemeenten) begonnen zijn met het identificeren van uitdagingen waar onze gebied mee te maken krijgt in de komende 25 jaar: een samenwerking puur gebaseerd op inhoud en gevoel van urgentie. Wij zijn niet van plan om onze bevindingen voor ons te houden, in tegendeel, en hopen dat andere (buur)gemeenten dezelfde houding aannemen in het vervolg. Graag werken we samen bij het uitwerken van de opgaven waar we samen voor staan.	Nee	